

НУЖНА К. А.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВЕРЛАН ТА СУФІКСАЦІЯ ЯК СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ЛЕКСИКИ МОЛОДІЖНОГО МОВЛЕННЯ ФРАНЦІЇ

У статті проаналізовано французьке молодіжне мовлення та його характерні особливості. Розглянуто такі способи творення лексики молодіжного мовлення як верлан та суфіксація. Увагу зосереджено на зображенні французької молоді та молодіжного мовлення у французьких фільмах.

Ключові слова: французьке молодіжне мовлення, молодь передмістя, суфікс -os, верлан, кодування, французький кінематограф, «фільми передмістя».

В статье проанализирована французская молодежная речь и ее характерные особенности. Рассмотрены такие способы образования лексики молодежной речи, как верлан и суффиксация. Обращается внимание на изображение французской молодежи и молодежной речи во французских фильмах.

Ключевые слова: французская молодежная речь, молодежь пригородов, суффикс -os, верлан, кодирование, французский кинематограф, “фильмы пригородов”.

The article deals with French youth language and its characteristic features. The methods of the lexical formation in the language of young people (verlan and suffixation) are examined. The peculiarities of representation of the French youth and the language of youth in French films are discussed.

Key words: French youth language, suburb youth, suffix -os, verlan, encoding, French cinematography, “suburb films”.

Французьке молодіжне мовлення розглядається як соціолект, який функціонує в процесі комунікації визначеної вікової категорії носіїв французької мови і характеризується переважанням зниженої емоційно-оціночної лексики.

Молодіжний соціолект у Франції може диференціюватися за віковою, соціальною (вид діяльності), територіальною (місто, передмістя), гендерною ознаками та рівнем освіти.

Молодіжне мовлення в цілому не змінюється різко від покоління до покоління, частково зберігається і передається, проте його лексичний склад дуже рухливий: те чи інше слово може вийти з активного ужитку, і в той самий час інші лексичні одиниці входять в моду, що забезпечує постійне поповнення та оновлення словника молодіжного мовлення, який розвивається за тими самими мовними законами, що й загальнонаціональна мова. Завдяки утворенню нових слів поповнюється словник й стандартної французької мови. Цим пояснюється **актуальність теми статті.**

Метою статті є охарактеризувати такі способи творення лексики французького молодіжного мовлення як верлан та суфіксація.

Об'єктом дослідження обрані лексичні одиниці молодіжного мовлення Франції.

Предмет дослідження – способи творення лексики молодіжного мовлення.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні особливостей мовлення французької молоді. Докладно вивчається верлан як спосіб кодування та характерний для молодіжного мовлення суфікс -os. В статті охарактеризовано особливості зображення молоді передмістя у французькому кінематографі.

Матеріалом для дослідження послуговували лексичні одиниці молодіжного мовлення, використані у французькому фільмі “Ненависть”.

На сьогоднішній день одним з найцікавіших та найпопулярніших варіантів молодіжного мовлення вважається мовлення молоді передмістя (*le langage des banlieues ou des cités*), яке складається з декількох сотень слів, виразів та синтаксичних прийомів. Це мовлення використовують для спілкування в більшій мірі в передмістях Парижу та провінціях.

Основною перепорою для дослідження молодіжного мовлення передмістя та для розповсюдження інформації про нього в мас-медіа залишається його різноманітність та нестабільність, його варіативність від одного міста до іншого, від одного угруповання до іншого. Молодіжне мовлення часто характеризують як словник (*un vocabulaire*), обмежений перелік лексичних одиниць, утворених за допомогою традиційних неологічних процесів (префіксація, суфіксація, усічення, запозичення і т. д.).

Не дивлячись на те, що молодіжне мовлення, офіційно визнане сьогодні, представляє декілька рис, цікавих для спеціалістів в області граматики, таких як зміни в структурах (*il / elle assure* “він / вона компетентний / а”, *ça craint* “це безглуздо, це жахливо” або в категоріях *il est trop* “він занадто набридливий”, *galérer* “даремно витратити час і сили, нудьгувати, бути в важкому матеріальному положенні”), невідмінюваність дієслів *j'ai chourave de la bouffe* “я вкрав їжу”, заміна першої та другої особи множини на *on*, основні особливості стосуються лексики. Характерним є використання запозичень з англійської та американської англійської в певних досить специфічних сферах

(наприклад, наркотики), а також запозичень з арабської мови та циганських мов [1:12].

Для морфологічної та семантичної обробки слів молоді люди користуються також арготичним суфіксом -os. Цей суфікс використовується з або без попереднього усічення певного слова переважно для утворення прикметників: *tranquillos* “спокійний”, *nullos* “пустий, ніякий”, *craignos* “поганий, жахливий, небезпечний”, а також для утворення іменників: *matos* “наркотики”, *musicos* “музикант”.

Кінцевий суфікс -os фігурує в деякій арготичних словах, які зустрічаються у французькій розмовній мові, таких як *bitos* “шапка”, *doulos* “донощик”, *chouettos* “класний, милий, красивий”.

Ця суфіксація, не дивлячись на її усне походження, очевидно не має схожості з продуктивною суфіксацією на -o природи виникнення, яка застосовується після апокопи в деяких словах, наприклад: *texto* “повідомлення”, *trado* “переклад”, *exo* “вправа, завдання”.

Крім цього, у французькій розмовній мові, а особливо в мовленні французької молоді, спостерігаємо тенденцію до скорочення кінцевих приголосних, можливо саме тому суфіксація на -os набуває поширення. В пресі та текстах, присвячених молодіжному мовленню (в останніх працях йде мова про мовлення молоді передмістя), зустрічаємо приклади такої суфіксації. Наприклад, *adultos* “дорослий”, *blackos* “чорношкірий”, *bledos* “араб”, *bonos* “хороший”, *bracos* “грабіжник, гангстер”, *cassos* “людина у складній фінансовій або соціальній ситуації”, *classos* “класний, красивий, елегантний”, *coiņcos* “скутий, сором’язливий”, *coolos* “спокійний, безпечний, розкутий, легкий”, *gravos* “важкий”, *lookos* “стильний, модний”, *mercos* “машина”, *ringardos* “невдаха”, *tacos* “таксі”. 80-ті роки ХХ століття є роками найбільшого поширення такої суфіксації.

Отже, суфікс -os крім того, що він входить до так званих незаконних форм з точки зору стандартної французької мови, являється ознакою звільнення та свободи, а також соціолінгвістичним маркером, який надає нової молодості застарілим словам та словам широкого вжитку [2:36].

Значний вплив на утворення лексики молодіжного мовлення має мова арго, а особливо найпоширеніший її різновид – верлан. За походженням, це код, секретна мова, яку використовують лише посвячені за різноманітних причин: приналежність до угруповання, незрозумілість для інших. Верлан – це гра з мовленням, яка функціонує

як певне кодування стандартної французької мови. Кодування полягає у зміні складів у слові [3:8].

Вчена, лінгвіст Вів'єн Мела (Vivienne Méla) в праці “Verlan 2000” досліджує цей різновид аргю та кодування. Справа в тому, що з кінця 80-х років ХХ століття верлан був у центрі уваги широкої публіки, оскільки актуальною стала проблема таких гарячих точок як передмістя Парижу, а дослідники проблем молоді констатували, що існувала певна мова та культура, властиві саме нужденним, знедоленим районам. Ця мова і ця культура поширені серед меншості паризької молоді, а також серед молоді, яка навчається в елітних ліцеях та університетах. Проте, верлан не втратив свого містичного значення, значення обману, так як існують необізнані мовці, яких ця гра заплутує та вводить в оману.

Вів'єн Мела проаналізувала корпус з 350 слів, які зібрала на базі аудіо записів молодих мовців, анкет, розданих молодим людям в різних містечках північного та північно-східного передмістя, списків слів, зібраних різними інформаторами в публічних місцях, які відвідує молодь (молодіжні організації, кафе, шкільні подвір'я, громадський транспорт) та в передачах про реп на місцевих радіостанціях. Цей корпус складається з прикладів з 1987 по 1996 рік. Зрозуміло, що всі слова корпусу не використовуються одними і тими самими мовцями. Деякі слова та вирази, популярні серед молоді 1988 року, були замінені на інші слова та форми. Дана лексика представляє одночасно декілька течій: верлан розважальний, на якому говорять учні коледжів в Парижі, та верлан передмістя. Тип закодованої лексики залежить в рівній мірі від мовного регістру та змісту дискурсу. Учні коледжів застосовують кодування частіше до словника стандартної мови, тоді як молодь передмістя користується кодуванням для спілкування на теми сутичок, наркотиків, інтимних стосунків та міжетнічних відносин, а словникова база для такого кодування є переважно арготичною.

Як ми розуміємо з назви, самі мовці характеризують верлан як кодування, для якого достатньо лише змінити місцями склади. Так, *poubelle* “відро для сміття” перетворюється на *bellepou*, *métro* “метро” на *tromé*, а *couché* “лежачий” на *chécou* і т. д.

Універсальна модель утворення верлану – це кодування двоскладного слова. Ідеальне слово для кодування включає послідовність Consonne Voyelle Consonne Voyelle (Приголосна Голосна Приголосна Голосна), яку вчена Вів'єн Мела позначає як C1V1C2V2. Після кодування слово набуває такої форми – C2V2C1V1. Наприклад,

слово *city* (місто, селище):

C1 V1 C2 V2 → C2 V2 C1 V1
s i t e t e s i

Всі двоскладові слова з відкритим або закритим другим складом можуть бути легко закодовані за принципом ідеального слова. Ось декілька прикладів:

а) відкритий другий склад

fauché → [*fɛfo*] “людина без грошей”

français → [*sɛfrɑ̃*] “французька мова”

б) закритий другий склад

toubab → [*babtu*] “корінний француз”

business → [*znɛsbi*] “махінації, протизаконні операції, незаконна торгівля”

Трискладові слова часто кодуються згідно з універсальною моделлю кодування, в такому випадку випускається нейтральна голосна – ə німе.

Наприклад:

vicelard [*vislar*] → [*slarvi*] “хитрун”

batterie [*batri*] → [*triba*] “сутичка”

Слова, які закінчуються на приголосну та ə німе, також кодуються як двоскладові:

bagnole → [*nbɑ*] “машина”

baraque → [*rakba*] “хата, будинок”

Односкладові слова з закритим складом, які закінчуються на приголосну або приголосну та ə німе, формуються таким самим чином:

mec → [*kæmə*] “чоловік, хлопець”

tête → [*tætə*] “голова”

В односкладових словах з відкритим складом під час кодування приголосна та голосна міняються місцями:

chaud → [*oʃ*] “небезпечний, ризикований”

bon → [*ʒb*] “хороший”

Багато двоскладових слів після кодування та скорочення

перетворюються на односкладові. Кінцева голосна або навіть й приголосна в останньому складі верланізованого слова піддається усіченню.

flic → [kœfli] → [kœf] “поліцейський”
parents → [rɑ̃pa] → [rɑ̃p] “батьки”

Верлан – мова кодування, один з видів розмовної мови. Як і стандартна мова, вона має свої певні правила вживання. Ніколи не кодуються всі слова у реченні. Дискурс, сформований на основі верлану, рідко включає більше ніж 10 відсотків закодованих слів, але ці слова є ключовими: дієслова, іменники, прикметники. Зрозуміло, що верлан використовується для вираження почуттів, емоцій, для обміну інформацією між представниками передмістя, членами банд та молодіжних угруповань, дітьми іммігрантів. Єдині почуття, виражені верланізованими засобами, – це роздратування (*j'étais vénere*), сором'язливість (*j'avais la tehon*) та співчуття (*il fait tiep*), або також радість, проте, лише у виразі “*c'est pas la waf*”.

Верлан виконує багато функцій. Як правило, першою функцією секретної мови є говорити про незаконну діяльність і приховувати її від інших, найчастіше від поліції. Проте, для багатьох молодих французів це також засіб вираження водночас своєї відмінності та приналежності до французької ідентичності. Верлан – це зв'язок їхнього іноземного минулого з французьким майбутнім.

Вживання верлану – це спосіб для неосвіченої молоді компенсувати своє незнання стандартної французької мови.

Часто люди, що не розуміють верлан, вважають його небезпечним, так як за цією мовною небезпекою може слідувати небезпека фізичного насильства.

Не дивлячись на те, що верлан, в першу чергу, – це арго передмістя, банд, він все-таки проникає в мовлення всієї французької молоді і навіть суспільства в цілому. Все більше людей знають про його існування; багато молодих людей використовують це кодування під час спілкування. Верлан функціонує як ознака приналежності до певної групи, яка виступає проти цінностей дорослих людей. Учні коледжів користуються верланом, щоб показати свій зв'язок з культурою передмістя, яка на сьогоднішній день здається найбільш живою та найпривабливішою для молоді [4:18].

Звертаючись до гіпотези про те, що сучасне французьке кіно

відбиває водночас еволюцію суспільства та еволюцію молодіжного мовлення, ми охарактеризуємо деякі особливості одного з фільмів про молодь передмістя та особливості їхнього спілкування. В праці “Загальне молодіжне арго та сучасна французька мова передмістя у французькому кінематографі з 1995 року: від молодіжних практик до кіно-зображення” лінгвісти Анна-Кароліна Ф’єве та Альона Подгорна-Поліцка проаналізували три фільми різних років з інтервалом в 5 років кожен, спільною темою яких є молодь передмістя: “Raï” (режисер Томас Жілу, 1995 р.), “La Squale” (режисер Фабріс Женесталь, 2000 р.) та “Sheitan” (режисер Кім Шапірон, 2006 р.).

У французькій кінематографії в другій половині 1990 років виникає нова хвиля фільмів, тематика яких пов’язана з багатонаціональною молоддю, дітьми іммігрантів, які переїхали у Францію і проживають в районах, які потребують особливої уваги. Ця хвиля отримала назву “фільми передмістя” і нараховує близько 20 повнометражних фільмів.

Тоді як фільми “Raï” та “La Squale” зосереджені на житті підлітків та на положенні, яке вони займають в передмісті, фільм “Sheitan” більше схожий на фільм жахів і оповідає про перебування групи молодих людей в замиському будинку, де проживає дивний персонаж, якого грає відомий французький актор Венсан Кассель [5:2].

Проте одним з найбільш культових фільмів про молодь передмістя вважається фільм французького режисера Матьє Кассовіца “Ненависть” (La Haine) 1995 року. В ньому описуються події одного дня з життя молодих людей передмістя-гетто. Дія відбувається на наступний день після заворушень, спровокованих поліцейським свавіллям проти арабського підлітка. Три головних героя фільму представляють три різні віри, три різні національності – єврея, араба та чорношкірого – які, не дивлячись на різне походження, стають найкращими друзями та вважають себе справжніми французами. Режисер фільму прагне відтворити повною мірою життя неблагополучних районів Парижу, тому його персонажі повторюють поведінку дітей іммігрантів і, найголовніше, спілкуються на мові дітей іммігрантів. Дослідивши мовлення молоді французького передмістя, ми з’ясували, що для вираження емоцій, кодування повідомлень, темами яких зазвичай є гроші, наркотики, насильство та злочинність, вони найчастіше використовують верлан або верлан та скорочення.

Розглянемо наступні приклади з фільму:

- *Où est le té-shi?* “Де наркотики?” – слово утворене за допомогою простої інверсії (*le shit – le té-chi*), слово *shit* запозичене з англійської мови.

- *Tu devais pé-cho une nouvelle télé! C’est de la de-mer!* “Ти повинен вкрасти новий телевізор! Цей просто жахливий!” – слово *pé-cho* утворене за допомогою простої інверсії (*choper – pé-cho*), дієслово *choper* запозичене з народної французької мови.

- *Chaque fois qu’on vient, ce re-noi veut jamais nous laisser entrer.* “Кожного разу, як ми приходимо, цей африканець не пропускає нас.” – слово утворене за допомогою простої інверсії та додавання звука [e] (*noir – re-noi*).

- *T’as du gen-ar?* “У тебе є гроші?” – слово утворене за допомогою усічення останньої приголосної та простої інверсії (*l’argent – le gen-ar*) [6].

Фільм “Ненависть” цілком відображає життя та мовлення молоді передмістя. В ньому використані приклади слів зі справжнього молодіжного мовлення. Ми з’ясували, що з усіх типів верлану, зазначених вище, найчастіше застосовується проста інверсія. Помічаємо, що в сценарії фільму для позначення верланізованих слів та виразів використовується дефіс, тому не становить труднощів побачити кодування. Але в реальному житті, зрозуміло, таких дефісів немає, в цьому і полягає складність молодіжного аргю і його незрозумілість для оточуючих.

Підсумовуючи проведені дослідження, зазначимо, що вивчення молодіжного мовлення на сьогоднішній день є популярним, так як саме молодь є основним двигуном розвитку суспільства, а отже й розчитку мовлення, яке поповнюється новими словами, виразами та граматичними конструкціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Boyer H. Nouveau français, parler jeune ou langue des cités? Remarques sur un objet linguistique médiatiquement identifié / Henri Boyer // Langue française. – 1997. – N°114. – P. 6–15.
2. Boyer H. Le statut de la suffixation en -os / Henri Boyer // Langue française. – 1997. – N°114. – P. 35–40.
3. Messili Z. Langage et exclusion. La langue des cités en France [Електронний ресурс] / Z. Messili, H. Ben Aziza. – Cahiers de la Méditerranée, 2006. – Режим доступу до ст.: <http://cdlm.revues.org/index729.html>
4. Méla V. Verlan 2000 / Vivienne Méla // Langue française. – 1997. – N°114. – P. 16–34.
5. Fievet A.-C. Argot commun des jeunes et français contemporain des cités dans le cinéma français depuis 1995: entre pratiques des jeunes et reprises cinématographiques / A.-C. Fievet, A. Podhorna-Policka // Revue de sociolinguistique en ligne. – 2008. – № 12. – 31 p.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

6. Сценарій до фільму “Ненависть” (La Haine)